

RÁDIÓS GAZDASÁGI ELŐADÁSOK

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:

ELNÖK: BR. PRÓNAY GYÖRGY DR.
HELYETTES ELNÖK: TÓTH JENŐ DR.

TAGOK:

BUDAY BARNA SZTANKOVICS JÁNOS
WÉRETH JENŐ WELLMANN OSZKÁR DR.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

CZVETKOVITS FERENC DR.

SEGÉDSZERKESZTŐ:

SUHAYDA TIBOR

SZERKESZTŐSÉG:

BUDAPEST, V., KOSSUTH LAJOS-TÉR 11. SZ., II. 202.

30. FÜZET

A TŰZKÁR ELLENI BIZTOSÍTÁSRÓL

ÍRTA:

DR. NIEDERMANN ZOLTÁN

A GAZDÁK BIZTOSÍTÓ SZÖVETKEZETÉNEK OSZTÁLYFŐNÖKE

OLVASD EL, ŐRIZD MEG ÉS GYŰJTSD KÖNYVTÁRBA!

Eddig megjelent füzetek:

1. *Dr. Hutýra Ferenc* :
A védőoltásokról.
2. *Székács Elemér* :
Gyakori hibák a tavaszi talaj-,
vetési- és növényápolási munkák-
nál.
3. *Dr. Plósz Béla* :
Tudnivalók a lótenyésztés köréből.
4. *Dr. Wellmann Oszkár* :
Az újszülött állatok gondozása.
5. *Dr. Aujezky Aladár* :
A veszettség ellen való védekezés.
6. *Gyárfás József* :
A nyári talajművelésről.
7. *Pavlicsek Adorján* :
A tejelés ellenőrzésének tapasztalatai és eredményei.
8. *Kadocsa Gyula* :
Védekezés az állati kártevők ellen
aratás után.
9. *Horn János* :
A gyümölcsfeldolgozásról.
10. *Székács Elemér* :
Az őszi vetési munkák előkészü-
letel és végrehajtása.
11. *Őcsanádi Nagy Géza* :
Mit jövedelmez a méhészkedés ?
12. *Bakoss László* :
A tojáshozam fokozása.
13. *vitéz Dr. Bittera Miklós* :
Gyökér- és gumónövények be-
takarítása.
14. *Dr. Hutýra Ferenc* :
A háziállatok tuberkulózisáról.
15. *Bíró János* :
Telepítsünk füveskerteket !
16. *Pettenkoffer Sándor* :
A szüret.
17. *Dr. Wellmann Oszkár* :
A borjú és a növendékmarha
felnevelése.
18. *Dr. Bodnár János* :
Vetőmageszávázószerek és gyakor-
lati alkalmazásuk.
19. *Warga Kálmán* :
Rovarirtó hasznos madaraink
s azok védelme.
20. *Mahács Mátyás* :
A téli gyümölcs értékesítése.
21. *Dr. Zaltschek Artur* :
A takarmányhiány enyhítésének
módjairól.
22. *Héjjas Endre* :
A méhek jó telelésének feltételei.
23. *Gerő Zoltán* :
Szüret utáni teendők a szőlőben.
24. *Dr. Rege Károly* :
A mezőgazdasági termények érté-
kesítése.
25. *Göllner János* :
A gépek jelentősége a mezőgazda-
ságban.
26. *Horn János* :
Őszi gyümölcsfaültetés.
27. *Dr. Hegedüs Vilmos* :
Miért kellene erős szövetkezetek ?
28. *Dr. Czakó Zoltán* :
Lótenyésztő kisgazdáink téli
teendői.
29. *enesei Dorner Béla* :
A húsertésztés és az emberi
élelmezés kérdése.

A tűzkár elleni biztosításról.

Írta : Dr. Niedermann Zoltán

a Gazdák Biztosító Szövetkezetének osztályfőnöke.

„Az okos férfi nem alapítja létét a vak véletlenre, hanem esze által parancsol az elemeknek, gondoskodik előre a lehető szükségéről és minden ínségnek elejét veszi.“

Hazánk örök emlékű fiának, a méltán „legnagyobb magyar“-nak nevezett gróf Széchenyi Istvánnak szavai ezek.

A kárt okozó véletlen eshetőségekre való felkészülés, az elemek pusztítása elleni védekezés, szükségszerű kötelessége mindenkinek.

A biztosítás az a gazdasági berendezés, amelynek célja, hogy előre nem látható, de bekövetkezhető károsodás esetén kárpótlást nyújtson a kárvallottnak.

Nem múlik el nap, hogy az ujságokban tüzesetekről, betörésekről, autó-, vonat-, építési és más szerencsétlenségekről, állatjárványokról, tavaszi és nyári időben pusztító jégverésekről, de ezeken kívül még igen sokféle szerencsétlenségről ne olvashatnánk, amelyek külön-külön és összesen igen nagy kárt okozhatnak és okoznak is az egyes embereknek, a családnak és végeredményben magának a nemzetnek is.

A kárveszély ellen előzetes óvóintézkedésekkel nagy mértékben lehet védekezni és ezáltal a kárveszélyt nagy mértékben lehet csökkenteni, azonban minden óvó- és védőintézkedést korlátoznak a lehetőségek, amelyeken túl ott van a véletlen, más emberek gondatlansága és igen sok esetben a bűn.

A bennünket, vagyonunkat, értékeinket, sőt életünket és testi épségünket állandóan fenyegető sokféle kárveszély közül ezúttal a tüzesetek által okozott anyagi károsodás ellen való védekezésről, a tűzkár elleni biztosításról szólunk.

A biztosítás több mint két évezredes multa tekinthet vissza. Krisztus urunk születése előtti háromszázadik év körül Palesztinában a szamárhajcsárok abból a célból állottak össze, hogy annak a hajcsárnak, aki szamarát tolvajok, rablók, vagy vadállatok garázdálkodása következtében elveszti, közösen adjanak új szamarat és így voltaképpen megalkották az első palesztinai biztosító társaságot. A tűzkár elleni biztosítás első nyomait mégis csak az ezerhatszázad évek elejéről találjuk, még pedig Németországban. Hazánkban az 1770-es évekből találjuk az első nyomokat arra vonatkozóan, hogy nálunk is kísérletek

történtek a biztosítási intézmény meghonosításával. Lengyelországi behatás következtében a 16 szepesi város 1770. körül kölcsönösségi alapon, tehát lényegében szövetkezeti formában, társulatot hozott létre tűzkár elleni védekezés céljából. Ezt az első kísérletet többkevesebb sikerrel követte a többi, majd az 1830-as években már a külföldi biztosító részvénytársaságok is megkezdték terjeszkedésüket hazánkban.

Meg kell itt említenünk, hogy szép Erdélyországban, székely földön, bár a legkezdetlegesebb, de a legemberiesebb formában igen régi időtől fogva megtaláljuk a tűzkár elleni biztosítás gondolatát, amennyiben itt az volt a szokás, hogy ha valamely faluban leégett egy ház, a falu lakossága önkéntes segítséggel, anyaggal, fuvarral és személyes munkával egyaránt igyekezett a károsultat háza felépítésében támogatni.

Ha ezeket a népszokásokat és a biztosítási intézmény első kísérletezését ismerjük és ha meggondoljuk azt, hogy voltaképen a mai nagy és modern biztosító intézetek s ezek között elsősorban a biztosító szövetkezetek ugyancsak a károsodás megosztásának, illetve az önsegélyezés gondolatán alapulnak, úgy nem fogunk csodálkozni Rooseveltnak, az Északamerikai Egyesült-Államok volt elnökének a nyilatkozatán, amidőn azt mondotta:

„A legszentebb hivatás a tanítóén és az orvosén kívül a biztosító ember hivatása.“

Tudjuk azonban, hogy lehet a hivatásnak élni, de lehet azzal visszaélni is. Annak, hogy a biztosítás intézménye ma nem annyira becsült és népszerű, mint amilyennek lennie kellene, sok másokon kívül a hivatásukkal visszaélő biztosító emberek az okai. A közönség azonban rosszul teszi, ha egyes esetekből, egyes emberek visszaéléseiből általánosítva, magától az intézménytől, a biztosítás gondolatától fordul el, mert amiként nem kétséges, hogy vannak hivatásuk magaslatán álló biztosító emberek és intézetek, éppen úgy nem kétséges az, hogy biztosítani nemcsak önmagunk, családjunk és embertársaink, hanem nemzetünk szempontjából is hasznos és szükséges, sőt mondhatjuk: kötelesség.

Gondoljunk az ujságokból nap-nap mellett olvasható tűzesetekre. Egy könnyelműen eldobott gyufaszál vagy cigaretta, a tűzhelyből kipattanó szikra, rövidzárlat a villamosvezetékben és sok más egészen kicsi és egyszerű, de éppen azért igen könnyen megtörténhető és igen gyakran meg is történő esemény elég ahhoz, hogy tűz keletkezhessek. És bármennyire is tökéletes és önfeláldozó a tűzoltók munkája, különösen a tűzoltófelszerelés tekintetében elmaradottabb falvakban és tanyákon, sokszor az e tekintetben legmodernebbül felszerelt városokban is rövid percek alatt a tűz martalékává válik a talán egyetlen vagyunkat tevő házuk, lakásberendezésünk, terményünk, árúkészletünk, illetve más eléghető vagyontárgyunk.

Miből pótoljuk az elpusztultakat, ha nem kötöttünk tűzkár elleni biztosítást? Sajnos, ezer és ezer ember gondol erre már csak akkor,

amidőn a baj megtörtént s amikor már nincs vigasztalás. Sok embert juttatott már koldusbotra és még többet sodort a legnagyobb anyagi nehézségek közé a tűz pusztítása. Ezért kell nekünk is biztosítanunk tűzkár ellen.

A tűzkár elleni biztosítás alatt azt az ügyletet értjük, amidőn a biztosító intézet a biztosított fél díjfizetése ellenében arra vállal kötelezettséget, hogy meg fogja téríteni a biztosított félnek azt a kárát, amely utóbbit a biztosítás tárgyát tevő vagyontárgynak tüzeset következtében előálló értékcsökkenése, vagy éppen megsemmisülése folytán éri.

Tűzkár ellen igen sok mindent lehet biztosítani. Különösen elterjedt az épületeknek és a bennük elhelyezett tárgyaknak, pl. lakásberendezésnek, árúknak, terményeknek, ipari és gazdasági felszereléseknek, továbbá épületeken kívül is elhelyezett tárgyaknak és készleteknek tűzkár elleni biztosítása. Ennek megfelelően a tűzkár elleni biztosításnak igen sokféle alfaja van.

Épületek, ideértve a lakóházakat, ipari, gazdasági és más épületeket is, háromféle módon biztosíthatók tűzkár ellen. Az első módozat az, amidőn az épületet teljes egészében, a föld színétől kezdve tetőzete legfelső részéig biztosítják. A második módozat a tetőzet és az alépítmény eléghető részeinek biztosítását foglalja magában, míg a harmadik módozat az, ha csak a tetőzetet biztosítják tűzkár ellen.

Ha a háromféle módozat szerint való biztosítást nézzük, azonnal látjuk, hogy a biztosított összeg más és más lesz mindegyik módozatnál. Legnagyobb a biztosított összeg a teljes építmény biztosításánál, kisebb, ha a tetőzet és az alépítmény eléghető részei biztosítatnak és még kisebb, ha csak a tetőzetet biztosítatják. Tekintve azonban azt, hogy ezzel szemben a valószínű kárösszeg a biztosított összeghez viszonyítva legkisebb a teljes építmény biztosításánál, nagyobb a második módozat esetén és legnagyobb akkor, ha csak a tetőzet van biztosítva, a biztosító intézetek a rosszabb kockázat, azaz nagyobb kárvalószínűségnél magasabb díjtételt alkalmaznak.

Általánosságban azt lehet mondani, hogy úgy a biztosított felekre, mint a biztosító intézetekre nézve legelőnyösebb a teljes építmény biztosítása. A biztosított felekre azért, mert — bár nagyobb díjat fizetnek, mintha csak a tetőzetet biztosítanák — de ezzel szemben az épületnek minden része fedezve van biztosítással; aránylag nagyobb összegre vannak biztosítva, aránylag olcsóbb díjjal és kár esetén nem igen lehet vita afelett, hogy mire terjedt ki a biztosítás. A biztosító intézetre is legelőnyösebb ez a módozat, mert bár alacsonyabb díjtételt alkalmaz, mégis több díjat kap és mert a kárbecslés körüli viták elkerülése az intézetnek is érdeke.

Gondunk legyen arra, hogy az ajánlati nyomtatványban az épületek használati céljaiknak (lakóház, magtár, istálló stb.) megjelölésével, méreteiknek és egyéb fontosabb adataiknak beírásával pontosan megjelöltessenek, nehogy kár esetén vita lehessen afelett,

hogy valamelyik épület, melléképület, vagy toldaléképítmény benne van-e a tűzbiztosításban, avagy sem.

Ugyancsak igen fontos az, hogy mindegyik épület a valóságos értékre legyen biztosítva. Kár esetén a legtöbb vita abból keletkezik, hogy az épület nem volt teljes értékére biztosítva. Ha ugyanis az épület a tényleges értékének csak egy részére volt biztosítva, akkor kár esetén a biztosító intézet a kereskedelmi törvény értelmében a tényleges kárnak is csak az aránylagos részét téríti meg.

Ha például egy 20.000 pengőt érő épület csak 10.000 pengőre volt biztosítva és a bekövetkező tüzeset — mondjuk — 8000 pengőnyi kárt okoz, akkor, mivel a ház csak fele értékére volt biztosítva, a biztosító intézet is csak a kár felét téríti meg, tehát jelen esetben csak 4000 pengőt. A kárvallott fél persze szidja a biztosító intézetet, mert ő 10.000 pengőre biztosított és mégis csak 4000 pengőt térítenek meg neki a 8000 pengős kárból. Azt persze nehezen érti meg ilyenkor a kárvallott, hogy ha a teljes értéknek csak a felére biztosított, akkor teljes kárának is csak a felét kaphatja meg kártérítésül.

Ez a törvényes rendelkezés alkalmazást nyer a kárbiztosítás minden ágában és fajában és ezért saját érdekükben figyelmeztetem mindazokat, akiknek bármily biztosításuk van, vegyék elő kötvényüket és ha biztosításuk nem szól teljes értékre, úgy emeltessék azt fel erre, nehogy kár esetén tényleges kárjuknak csak egy hányadát kapják meg. Aki pedig ezt nem teszi, kár esetén ne szidja a biztosító intézetet, mert ez igaztalan volna.

Amennyire hátrányos azonban a tényleges értéken aluli biztosítás, éppen annyira hátrányos az, ha valaki épületét, vagy más vagyontárgyát a tényleges értéknél magasabbra biztosítja. A kár bekövetkezése esetén a tényleges kárnál nagyobb térítést a törvény értelmében úgysem kaphat és így a többletérték után hiába fizette a díjat. Sem többre, sem kevesebbre ne biztosítsunk tehát, mint amily összeg a tényleges értéknek megfelel. A biztosító intézetek készséggel nyújtanak segédkezet a biztosítani szándékozó félnek a biztosítandó objektum megbecsülésénél.

A tűzkár elleni biztosításnak a másik faja a bútor és házi ingóságoknak tűzkár elleni biztosítása. Itt fontos a helynek vitát kizáró pontossággal való megjelölése, tudniillik hol vannak a biztosítandó ingóságok elhelyezve és ugyancsak fontos a tényleges értéknek helyes megállapítása. Értékesebb darabokat ajánlatos a bevallási nyomtatványban, vagy ahhoz mellékelte jegyzékben darabonként értékelve bevenni. A tényleges értéken aluli biztosítás itt is oly káros következményekkel járhat, mint azt az épületbiztosításnál elmondottuk, viszont a tényleges értéken felüli biztosítás itt is felesleges pénzpocsékolást jelent.

Újabban több biztosító intézet, így a Gazdák Biztosító Szövetsége is bevezette lakásberendezéseknek, illetve házi ingóságoknak tűzkár és betöréskár ellen egy kötvénnyel, általánosságban való biztosítását. Ennél a módozatnál részletes bevallást nem kell adni, hanem csak a biztosítandó lakást kell a tulajdonos neve és pontos

lakcíme feltüntetésével meghatározni. Ezeknek az egyesített készkötvényeknek a díja igen kedvezményesen van megállapítva, egyévesen 12 pengőben, aminek ellenében a lakásberendezés és házi ingóságok tűzkár és betöréskár esetére biztosítva vannak Budapesten 8—8000 pengőre, a tűz- és betörésveszély szempontjából rosszabb kockázatú városokban 6—6000, illetve 5—5000 pengőre. Ha valakinek lakásberendezése ezeknél az összegeknél többet ér, úgy két, vagy több kötvényt is vásárolhat.

A tűzkár elleni biztosítás következő faja a mezőgazdasági átalánybiztosítás, amely magában foglalja az egy földbirtoktesthez tartozó összes vagyontárgyak, tehát épületek, berendezés, felszerelés, termények, állatállomány, gépek stb.-nek tűzkár elleni biztosítását.

A mezőgazdasági átalánybiztosítás keretében a biztosítás kiterjed az ajánlati nyomtatványban beírt mennyiségek keretén belül a biztosított értékekre, akár fogynak, akár szaporodnak és a feladott vagyontárgyak, termés stb. mindaddig biztosítva vannak, amíg a birtoktest területén vannak, sőt az állatállomány azon kívül is. Az ajánlati nyomtatvány rovatai itt is a legnagyobb gondossággal töltendő ki, hogy kár esetén a kártérítés megállapítása és folyósítása simán történjék és minden vita elkerülhető legyen. A terményeknél és általában fogyó-szaporodó mennyiségű értékeknél igen gondosan kell megállapítani a biztosítandó maximális mennyiséget. Ugyancsak nagy gond fordítandó a helyes érték megállapításra.

A mezőgazdasági átalánybiztosítás különösen két szempontból igen előnyös a gazdaközönségre. Az egyik az, hogy *egy* biztosítás keretében biztosíthatja összes vagyontárgyait, a másik pedig az, hogy éppen mivel egyszerre biztosította összes vagyontárgyait, a biztosító intézet a különböző kárveszélyességű értékeket átalánydíjtétel alkalmazásával vállalja el biztosításra, úgyhogy a gazda sokkal kevesebb biztosítási díjat fizet, mintha vagyontárgyait külön-külön biztosította volna. A vagyontárgyak értékmegállapításának természetesen az átalánybiztosítás keretében is külön-külön, illetve fajcsoportonként kell történnie, csak a biztosítási díj kiszámítása történik a főösszeg után a kedvezményes átalánydíjtétel alkalmazása mellett.

Nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy mennyire kívánatos egyetemes nemzetgazdasági szempontból is, hogy minden gazda mezőgazdasági átalánybiztosítás keretében összes javait biztosítsa tűzkár ellen. A nemzet gazdasági ereje az egyesek gazdasági erejéből tevődik össze és így a vagyontát féltő, arról minden eshetőségre gondoskodó gazda nemcsak saját érdekét szolgálja, hanem nemzetgazdasági szempontból is hasznos cselekszik.

A gazda tűzveszélynek kitett vagyonának legszámottevőbb részét az épületei és az évi termés teszi. Ha akár épületei égnek le, akár termése pusztul el, biztosítás nélkül a legtöbb esetben tönkremegy, de legalább is igen nagy anyagi nehézségek közé kerül. Ha valamelyik gazda bármily okból nem köt mezőgazdasági átalány-

biztosítást, a legkevesebb, amit meg kell tennie az, hogy épületeit biztosítsa, továbbá szalmásgabonájának biztosításáról gondoskodjék, legalább is az aratástól a cséplés befejeztéig, tehát addig, amíg a gabona legjobban ki van téve a tűzveszélynek.

Természetesen nemcsak a szalmásgabona, hanem más termény és más vagyontárgy is biztosítható általánybiztosítás nélkül, külön biztosítással. Ebben az esetben azonban a biztosító intézetek nem a kedvezményes általánydíjtételt, hanem az illető termény vagy más vagyontárgy elégségi valószínűségének megfelelő díjtételt alkalmazzák, ami a legtöbb vagyontárgynál nagyobb, mint az általánydíjtétel. Így ismételten csak azt ajánlhatjuk a gazdáknak, hogy tűzkár elleni biztosításukat mezőgazdasági általánybiztosítás formájában kössék meg.

A tűzkár elleni biztosításnak az eddig ismertetteken kívül még igen sok alfaja van, amelyek közül a gazdaközöniséget leginkább a cséplőgépek és traktorok biztosítása, továbbá az erdőbiztosítás érinti, mely utóbbi kiterjedhet az élő erdőre, vagy a kitermelt, döntött fakészletekre. Meg kell még említenünk a gyárak és általában ipar-telepek, árúkészletek tűzkár elleni biztosítását is, amelyek ugyancsak számottevő mértékben vannak elterjedve.

Tűzkár elleni biztosítással részben biztosító részvénytársaságok, részben biztosító szövetkezetek foglalkoznak. Magyarországon mintegy 25 külföldi és 20 belföldi biztosító részvénytársaság foglalkozik tűzkár elleni biztosítással, azonban a 20 belföldi biztosító részvénytársaság közül is igen sok, külföldi intézetnek itteni alapítása. Tűzkár elleni biztosítással foglalkozó szövetkezetünk csak egy van és ez a Gazdák Biztosító Szövetkezete, amelynek főalapítói a földművelésügyi minisztérium és az Országos Magyar Gazdasági Egyesület.

Befejezésül ismét a legnagyobb magyar: gróf Széchenyi István mondását idézem:

„Az okos férfi nem alapítja létét a vak véletlenre, hanem esze által parancsol az elemeknek, gondoskodik előre a lehető szükségről és minden ínségnek elejét veszi.“

